

SLÄKTE *Lasius* – jordmyror

Släktet *Lasius* förekommer i den holarktiska regionen och omfattar ett 80-tal arter, varav 24 finns i Nord- och Mellaneuropa. De 14 arter som finns i Norden fördelar sig mellan fem undersläkten: *Lasius* (L.), *Chthonolasius* (Ch.), *Austrolasius* (A.), *Cautolasius* (Ca.) och *Dendrolasius* (D.). Jordmyror skiljer sig från stormyror (släktet *Formica*) genom antennsegmentens inbördes storleksförhållanden. Hos jordmyror är segmenten 3–5 oftast något kortare än segmenten 9–11, medan det omvända gäller för stormyror. Även arbetarnas korta efterrygg (propodeum) är karakteristisk (dock har arbetare av blanksvart trämyra *L. (D.) fuliginosus* och citronjordmyra *L. (A.) carniolicus* längre efterrygg). Jordmyrornas arbetare och hanar är mindre än hos de andra nordiska arterna inom underfamiljen bitmyror (Formicinae), medan drottningarna är ungefär lika stora som hos stormyror (släktet *Formica*). Punktögon saknas eller är rudimentära hos arbetarna. Hanarna är mörkbruna till brunsvarta och mer eller mindre glänsande. Deras yttre könsorgan är små och på sin höjd något ljusare än kroppen.

Arbetarna i släktet *Lasius* kan grovt sett delas in i tre typer efter utseendet: (1) stor, glänsande och brunsvart till svart (undersläktet *Dendrolasius*), (2) bruna, på sin höjd med obetydligt gult inslag, samt med stora ögon och långa labialpalper (undersläktet *Lasius*), (3) gula till gulbruna med små ögon och korta labialpalper (övriga tre undersläkten).

Jordmyror är i hög grad aktiva på natten och är inte aggressiva. Om man stör dem vid boet, t.ex. genom att lägga handen i det, flyr de hellre än att försöka bitas. Detta gäller emellertid inte blanksvart trämyra *L. (D.) fuliginosus*, trädgårdsmyra *L. (L.) niger* och skogsjordmyra *L. (L.) platythorax*, av vilka åtminstone den förstnämnda kan ge kännbara bett.

NAMNGIVNING *Lasius* Fabricius, 1804. Systema Piezatorum: 415.

Etymologi: *Lasius* av *lasios* (gr.) = luden, raggig.

LITTERATUR Seifert, 2007.

STAM
UNDERSTAM
ORDNING
ÖVERFAMILJ
FAMILJ
UNDERFAMILJ
SLÄKTE

Arthropoda
Hexapoda
Hymenoptera
Vespoidea
Formicidae
Formicinae

Lasius, jordmyror
(arbetare, drottning och hane av trädgårdsmyra *L. niger*)
skala 1:1

Arbetarna i släktet *Lasius* kan grovt sett delas in i tre typer efter utseendet:

1. Bruna, på sin höjd med obetydligt gult inslag, samt med stora ögon och långa labialpalper (undersläktet *Lasius*).

Lasius (L.) *brunneus*
brun trämyra

2. Gula till gulbruna med små ögon och korta labialpalper (undersläktena *Austrolasius*, *Cautolasius* och *Chthonolasius*).

Lasius (Ca.) *flavus*
gul tuvmyra

3. Stor, glänsande och brun-svart till svart (undersläktet *Dendrolasius*).

Lasius (D.) *fuliginosus*
blacksvart trämyra

1. Undersläkte *Lasius*

Undersläktet *Lasius* omfattar 38 till 39 arter, varav nio förekommer i Nord- och Mellaneuropa. Sex av dessa arter finns i Norden, bl.a. den vanliga arten trädgårdsmyra *L. (L.) niger*. Arbetarnas ögon är stora, nästan lika stora som hos stormyror (släktet *Formica*). Labialpalperna är långa och når bakåtsträckta till i höjd med ögonen. Arbetarna är bruna; huvudet och bakkroppen är vanligtvis svartbruna, mellankroppen, antennerna och benen åtminstone något ljusare. Drottningar och hanar har mörkbrun till brunsvart kropp med på sin höjd något ljusare käkar, antenner och ben. Med undantag för brun trämyra *L. (L.) brunneus* är huvudet hos drottningar och hanar smalare än mellankroppen, vingmembranen är helt klara och hanarnas käkar har jämn bityta (endast spetstanden finns). Samhällena har förmodligen alltid bara en drottning. Arterna är värdarter för citronjordmyra *L. (A.) carnolicus* och arterna i undersläktet *Chthonolasius*.

2. Undersläkte *Austrolasius*

Undersläktet *Austrolasius* omfattar bara två arter, varav den ena är begränsad till Mellaneuropa medan den andra – citronjordmyra *L. (A.) carnolicus* – är spridd över stora delar av Europa och Asien.

Undersläkte *Cautolasius*

Undersläktet *Cautolasius* omfattar åtta arter, varav två finns i Nord- och Mellaneuropa. Av dessa förekommer endast gul tuvmyra *L. (Ca.) flavus* i Norden.

Undersläkte *Chthonolasius*

Undersläktet *Chthonolasius* omfattar 23 arter, varav 10 finns i Nord- och Mellaneuropa. Från Norden är fem arter kända, men redan i Polen och Tyskland finns ytterligare tre arter, som skulle kunna påträffas hos oss.

Arbetarna är gula och drottningarna gulbruna till mörkbruna. Utstående behåring finns över hela kroppen, även på huvudets undersida, och med något undantag på kinderna. Labialpalperna hos honorna är korta och når bakåtsträckta inte till i höjd med ögonens framkant. Ögonen hos arbetarna är små. Huvudet hos drottningar och hanar är minst lika brett som mellankroppen. Vingarnas inre del är något förmörkade. Hanarna, som är 4-5 mm långa och har tandade käkar, är med undantag för stubbjordmyra *Lasius (Ch.) bicornis*, i det närmaste omöjliga att bestämma till art. De tydligaste skillnaderna mellan arterna finns hos drottningarna.

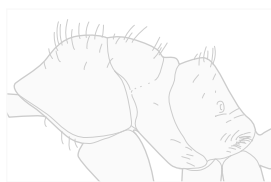
Arterna lever underjordiskt och är därför förbisedda. De har sina bon i marken, ibland med en jordhög ovanpå boet, eller i murken ved. Hos flera av arterna skiljs gångar och kamrar åt av mycket tunna väggar av sammankittade mineralkorn genomvävda av svamphyfer, precis som hos blanksvart trämyra *L. (Dendrolasius) fuliginosus*. Nya samhällen startas hos arter av undersläktet *Lasius*. De europeiska arterna i detta undersläkte reviderades av Seifert (1988).

3. Undersläkte *Dendrolasius*

Undersläktet *Dendrolasius* omfattar fyra arter, av vilka endast blanksvart trämyra *L. (D.) fuliginosus* finns i Nord- och Mellaneuropa.

Bestämningsnyckel till arter i släktet *Lasius*

Key to species of the genus *Lasius*

Mellankropp ♀

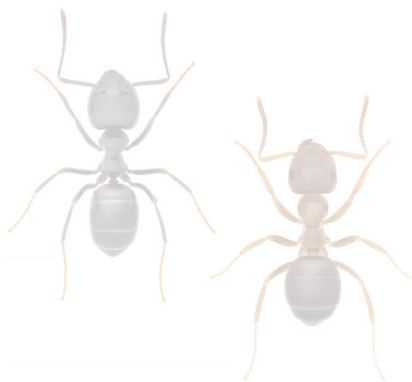

Petiolus

I bestämningsnycklarna används schematiska bilder för att illustrera kroppsdelars form och behåring på ett tydligt sätt. Här bredvid visas en mellankropp från sidan samt petiolus (sedd framifrån eller bakifrån) med de schematiska bilderna av dessa.

Arbetare

1. Kropp glänsande och svart. Huvud stort och hjärtformat med kraftigt konkav bakkant. (Södra Sverige norrut till södra Norrlands-kusten.) *Lasius (Dendrolasius) fuliginosus* blanksvart trämyra s. 160
- Kropp matt. Åtminstone mellan-kroppen brun- eller gulaktig. Huvud mindre, på sin höjd med svagt konkav bakkant 3

Workers

1. Body shining, uniformly black. Head large and heart-shaped, its posterior margin strongly concave *Lasius (Dendrolasius) fuliginosus* p. 160
- Body dull. At least alitrunk brownish or yellowish. Head smaller, its posterior margin not, or only slightly concave 2